

Lączenie spółek kapitałowych, a także kapitałowych i osobowych jest często wykorzystywanym narzędziem zwiększenia efektywności i ograniczenia kosztów, narzędziem, dzięki któremu mogą zostać osiągnięte liczne synergia.

Z prawnego punktu widzenia połączenie może nastąpić poprzez:

- przeniesienie majątku jednej z łączących się spółek (spółka przejmowana) na inną spółkę (spółka przejmująca). W zamian za ten majątek wspólnicy spółki przejmowanej uzyskują udziały lub akcje w spółce przejmującej. Spółka przejmowana w wyniku połączenia traci byt prawny.

- zawiązanie nowej spółki (spółka nowo zawiązana), na którą przechodzi majątek łączących się spółek. W zamian za ten majątek wspólnicy łączących się spółek uzyskują udziały lub akcje w spółce nowo zawiązanej. Spółki łączące się przez połączenie tracą byt prawny.

Połączenie może odbywać się z udziałem spółek polskich jak i spółek zagranicznych. W tym ostatnim wypadku mamy do czynienia z połączeniem transgranicznym, które jest nieco odmiennie uregulowane w kodeksie spółek handlowych i którym się nie zajmujemy.

Połączenie z założenia ma być korzystne dla wspólników łączących się spółek. Wzrost wartości aktywów osiągnięty dzięki połączeniu przekłada się przecież na zwiększenie wartości wydawanych im udziałów lub akcji. Czasami jednak wspólnik może z różnych przyczyn być przeciwny połączeniu.

nia akcjonariusza/wspólnika). Ogólne przesłanki zaskarżenia uchwały połączeniowej są zatem takie same jak przesłanki stwierdzenia nieważności lub uchylenia innych uchwał zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia.

Zaskarżenie uchwały połączeniowej podlega jednak pewnym specyficznym regułom, które w praktyce poważnie utrudniają skuteczne jej

wych, przewidzianych prawem wypadkach.

Czy można kwestionować parytet

Uchwała połączeniowa nie może być zaskarżona ze względu na zastrzeżenia dotyczące wyłącznie stosunku wymiany udziałów lub akcji (art. 509

(dzień połączenia). Ustawodawca nie wyklucza nawet wytoczenia powództwa po zarejestrowaniu połączenia. Przeciwnie, wskazuje wyraźnie, że po dniu połączenia powództwo o unieważnienie lub uchylenie uchwały połączeniowej, może być wytoczone, tyle że należy je wnieść przeciwko spółce przejmującej lub nowo zawiązanej (art. 509 § 1 k.s.h.). Po dniu połączenia nie ma już bowiem spółki

wprowadzenie wyjątkowego w naszym prawie obostrzenia co do tego, w jakim terminie może zapaść korzystny dla powoda wyrok nie w sposób wyraźny, ale poprzez piętrowe odesłanie do innych przepisów. Tym niemniej ze względu na autorytet SN z wypowiedzianym przezeń poglądem należy się liczyć, będzie on bowiem zapewne honorowany przez inne sądy.

Jak wspólnik może się bronić przed niechcianą integracją

Dla skutecznego zaskarżenia połączenia spółek nie wystarczy negatywna ocena biznesowa dokonana przez wspólników. Powinny zostać spełnione określone przesłanki.

• ZDANIEM AUTORA

Jak sprawdzić prawidłowość

Jeżeli nie udaje się zgromadzić grupy wspólników, których głosy pozwolą na zablokowanie połączenia i zgromadzenie akcjonariuszy jego spółki podejmie uchwałę o połączeniu, nie pozostaje nic innego jak zaskarżenie jej do sądu.

Wspólnik, aby mógł ocenić czy głosować za podjęciem uchwały czy przeciwko jej podjęciu, a następnie czy uchwałę można zaskarżyć, powinien zbadać nie tylko sam projekt uchwały, ale przede wszystkim plan połączenia wraz z załącznikami, sprawozdania finansowe oraz sprawozdania zarządów łączących się spółek za ostatnie trzy lata, wraz z opinią i raportem biegłego rewidenta, sprawozdania zarządów łączących się spółek sporządzone dla celów połączenia, opinię biegłego rewidenta wyznaczonego przez sąd rejestrowy, co do prawidłowości ustalenia stosunku wymiany udziałów lub akcji. To te dokumenty, przygotowane w tak zwanej fazie menedżerskiej połączenia określają istotne parametry połączenia, na które uchwała połączeniowa ma wyrazić zgodę. Ich analiza pozwoli wspólnikowi na ocenę, czy połączenie jest korzystne dla jego spółki. Często już na tym etapie mogą ujawnić się pewne niezgodności planowanej uchwały połączeniowej z prawem. Spółka ma obowiązek udostępnić takie dokumenty każdemu wspólnikowi oraz wydać ich bezpłatne odpisy.

Należy jednak pamiętać, że do skutecznego zaskarżenia połączenia nie wystarczy jego negatywna ocena biznesowa. Muszą zostać spełnione ściśle określone przesłanki prawne.

Nieważność lub uchylenie uchwały

Połączenie spółek można kwestionować w trybie zaskarżenia uchwały połączeniowej na podstawie przepisów kodeksu spółek handlowych. Możliwe jest domaganie się stwierdzenia nieważności takiej uchwały (gdy jest sprzeczna z prawem) lub jej uchylenia (gdy zachodzą przesłanki uchylenia uchwały, jakimi są sprzeczność ze statutem/umową spółki bądź dobrymi obyczajami i godzenie w interes spółki lub cel pokrzywdze-

zakwestionowanie. Ograniczenia te wynikają z konieczności ochrony połączenia spółek, które przeważnie jest procesem skomplikowanym, długotrwałym i kosztownym. Wiąza się one także z koniecznością implementacji do naszego porządku prawnego trzeciej **dyrektywy Rady 78/855/EWG z 9 października 1978 r., a obecnie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/35/UE z 5 kwietnia 2011 r.**

Z tych względów ustawodawca wprowadza poważne obostrzenia w zakresie terminu, do którego może zostać złożone powództwo, podstaw jego wytoczenia oraz terminu, w jakim może dojść do uchylenia połączenia.

Ile ma się czasu

Termin do złożenia powództwa wynosi miesiąc od dnia podjęcia uchwały (art. 509 § 2 k.s.h.). Jest to termin wyjątkowo krótki, a ponadto biegnie on niezależnie od tego, czy wspólnik lub akcjonariusz wie o podjęciu uchwały. Przeważnie jednak wspólnik będzie miał możliwość dowiedzenia się o planowanym połączeniu, albowiem art. 504 k.s.h. przewiduje obowiązek dwukrotnego ogłoszenia łączących się spółek o zamiarze połączenia. Należy pamiętać, iż aby zaskarżyć uchwałę połączeniową musi zasadniczo głosować przeciwko jej podjęciu i wnieść o zaprotokołowanie sprzeciwu. Nieobecny wspólnik może skarżyć uchwałę tylko w wyjątko-

Grzegorz Pobożniak

advokat w Kubas Kos Galkowski

Uchwała połączeniowa może być zaskarżona, aby jednak zrobić to skutecznie i osiągnąć zamierzony cel, jakim jest przeciwdziałanie połączeniu spółek realizowanemu na podstawie wadliwej uchwały, należy działać w sposób profesjonalny i niezwłocznie reagować na podjęcie uchwały. Pozew przeciwko uchwałę połączeniowej musi zawierać przekonującą argumentację co do jej wadliwości, jak i co do konieczności wstrzymania połączenia do czasu rozpoznania sprawy. Należy również pamiętać, że nie tylko samo prawidłowe poprowadzenie postępowania sądowego jest ważne. Wspólnik powinien być aktywny już na etapie podejmowania uchwały połączeniowej, a nawet jeszcze wcześniej, kiedy ważą się losy samego połączenia.

§ 3 k.s.h.). Wspólnikowi pozostaje w takim wypadku roszczenie odszkodowawcze. Innymi słowy wspólnik spółki biorącej udział w połączeniu, który uznaje, że w wyniku połączenia otrzymał mniej udziałów niż powinien, nie może z tego powodu kwestionować uchwały, ale może dochodzić odszkodowania z tytułu poniesionej szkody. Nie jest przy tym bezdyskusyjne jak daleko sięga zakaz kwestionowania parytetu wymiany, aczkolwiek **Sąd Najwyższy w wyroku z 7 grudnia 2012 roku, II CSK 77/12**, zdaje się przyjmować, że chodzi o każdy wypadek, w którym uwzględnienie określonego zarzutu sprowadzałoby się w istocie do zakwestionowania parytetu wymiany. Przykładowo wspólnik nie może powołać się na to, że zaniżono wartość jego spółki, w wyniku czego doszło do jego pokrzywdzenia, skoro otrzymał mniej udziałów niż powinien. Taki argument oznacza bowiem kwestionowanie parytetu wymiany. Moim zdaniem należy jednak uznać, że nie zawsze kwestionowanie parametrów ekonomicznych połączenia jest zakazane. Przykładowo jest ono dozwolone, jeżeli nie chodzi o kwestionowanie parytetu wymiany udziałów, ale o ochronę interesów spółki lub wspólników innych niż interes związany z prawidłowym określeniem parytetu wymiany.

Jak jest po rejestracji

Połączenie odnosi skutek z dniem jego wpisu do właściwego rejestru

przejmowanej ani też spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Dlatego też wspólnik takich spółek nie może pozwać „swojej” spółki, lecz musi skierować pozew przeciwko jej następczyni. Jeśli doszłoby do pozwania już nieistniejącej spółki przejmującej lub jednej ze spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, to taki pozew zostałby odrzucony.

Co więcej ustawa przewiduje, iż sąd rejestrowy z urzędu po wydaniu prawomocnego, korzystnego dla wspólnika wyroku powinien wykreślić wszystkie wpisy związane z połączeniem (art. 510 §1 k.s.h.). Wykreślenie takich wpisów prowadzi do „reaktywacji” stanu istniejącego przed połączeniem, a więc do „odzyskania” spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, jak i spółki przejmowanej.

Wydawałoby się zatem, że rejestracja połączenia (przed złożeniem pozwu lub już w trakcie procesu) jest z punktu widzenia skarżącego wspólnika bez znaczenia, bowiem zawsze będzie można ją uchylić. Tak jednak nie jest.

Jest sześć miesięcy na wygranie

W przywołanym wyroku z 7 grudnia 2012 roku, II CSK 77/12, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na przepis art. 497 § 2 k.s.h., który zakazuje unicestwienia skutki połączenia po upływie sześciu miesięcy od dnia połączenia (dnia wpisu połączenia do rejestru). Nawet w przypadku najdalej idących braków połączenia, analogicznych do braków towarzyszących zawiązaniu spółki określonych w art. 21 k.s.h., wśród których są takie, jak brak zawarcia umowy spółki, nie można uchylić połączenia po upływie sześciu miesięcy od dnia rejestracji. Odesłanie przez art. 497 § 2 k.s.h. do braków, o których mowa w art. 21 k.s.h. i jednocześnie określenie krótkiego sześciomiesięcznego terminu do uchylenia połączenia, oznacza zdaniem Sądu Najwyższego to, że po upływie sześciu miesięcy od dnia połączenia, nie można już unieważnić ani uchylić uchwały połączeniowej. Prowadziłoby to bowiem do uchylenia skutków połączenia, co jest już wtedy zakazane.

Pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy nie jest zapewne bezdyskusyjny. Wątpliwości budzi także

W praktyce zatem wspólnik ma sześć miesięcy, licząc od rejestracji połączenia na wygranie sprawy o unieważnienie lub uchylenie uchwały połączeniowej i doprowadzenie do wykreślenia połączenia. Ze względu na występujące obiektywnie w polskich sądach terminy rozpoznania spraw, zachowanie takiego sześciomiesięcznego terminu jest w znakomitej większości wypadków niemożliwe.

Wyścig z czasem

Nie oznacza to jednak, że zaskarżenie uchwały połączeniowej jest niecelowe. By osiągnęło ono zamierzony skutek powództwo przeciwko uchwałę połączeniowej musi zostać wytoczone jeszcze przed dniem połączenia (dniem zarejestrowania połączenia). Powództwo takie musi być również połączone ze złożeniem

„ Po upływie sześciu miesięcy od dnia połączenia nie można już unieważnić ani uchylić uchwały połączeniowej.

wniosku o zabezpieczenie poprzez wstrzymanie skuteczności uchwały, ewentualnie poprzez zawieszenie postępowania rejestrowego w sprawie rejestracji połączenia. Uwzględnienie takiego wniosku o zabezpieczenie, uzależnione jest od tego, czy sąd uzna za uprawdopodobnione przyczyny unieważnienia lub uchylenia uchwały. Tylko wstrzymanie skuteczności uchwały połączeniowej lub zawieszenie postępowania rejestrowego, pozwoli na wstrzymanie procedury rejestracji połączenia, a tym samym wstrzymanie biegu sześciomiesięcznego terminu. W praktyce zatem z zaskarżeniem połączenia należy się spieszyć. ©©

—Grzegorz Pobożniak